

4. Кузьмина Л. Г. Социокультурные аспекты развития иноязычной письменной речи в послевузовском образовании : дис... канд.пед.наук: 13.00.02. – М., 1998. – 206 с.
5. Мазунова Л.К. Письмо как способ и средство сохранения фенотипа «Человек культурный». Монография. – М, 2006. – С. 195 – 242.
6. Мороз І.В. Педагогічні умови запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу: Монографія. – К.: Освіта України, 2005. – 146 с.
7. Ніколз Р. Ви слухаєте . – К.: Наука, 1957. – 25с.
8. Склярєнко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь // Іноземні мови. – 1999. – № 3. – с.3 – 7.8. 9. 9. 9.
9. Скуратівська Г.С. Навчання писемного англійського професійного мовлення студентів фінансово-економічних спеціальностей: Автореферат десерт. на здобуття наук. ступеня канд. педаг. наук. – К.: КНЛУ, 2002. – 25с.
10. Rivers W. Teaching Foreign Language Skills. – Chicago: University of Chicago Press, 1981. – 576 p.
11. Swales J.M. Genre Analysis: English in Academic and Research Settings-Cambridge: Cambridge University Press, 2000 p. 14 – 15.

УДК 371.315:378.141

ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ З ПРЕЗЕНТАЦІЄЮ СТУДЕНТІВ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

О. І. Назаренко

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут»

У статті аналізуються особливості професійної підготовки майбутніх фахівців телекомунікаційної галузі, обґрунтовується необхідність та важливість розвитку умінь публічного виступу з презентацією у навчанні англійської мови для професійного спілкування.

Ключові слова: телекомунікації, публічний виступ, презентація.

Стрімкий темп сучасного життя вимагає від людей завжди перебувати на зв'язку. Телекомунікаційна галузь є однією з стратегічних складових інфраструктури національного комплексу України, яка відіграє величезну роль у збалансованому розвитку глобальної та регіональної економіки. Вона є з'єднувальною ланкою як промислової сфери, сфери послуг і споживачів, так і різних географічно розрізнених частин країни та економічних центрів. Це – висококонкурентний та найдинамічніший ринок в Україні, що вимагає новітніх технологій, безперервних інновацій та миттєвої реакції менеджменту. Її роль значно зросла в умовах активізації процесів глобалізації й інтеграції економіки, стрімкого розвитку нових засобів зв'язку.

Перетворення в телекомунікаційній сфері набули революційного характеру і відбуваються в глобальному масштабі. Створюється світова інфраструктура телекомунікацій, яка працює в режимі реального часу й охоплює всі країни і стимулює більш швидкий розвиток економічних процесів.

Вивчення аналітичної літератури, дисертаційних досліджень, аналіз матеріалів конференцій, досвіду підготовки кваліфікованих фахівців в сфері телекомунікацій [1], [2], [5], [6] дає підставу стверджувати, що на перший план у здобутті ґрунтовних знань виходить саме бізнес -чинник. Професійна підготовка студентів – в ідеальному варіанті – має максимально повно гармонізувати навчальний процес, наукові досягнення з ІКТ і потреби ринку.

Згідно з даними статистичних досліджень, що проводилися аналітичними агентствами, можна виділити такі якості фахівця, на які є найбільший запит: достатня технологічна підготовка та досвід, а особливо комунікабельність, креативність й здатність швидко адаптуватися до нових умов.

Аналітик Діана Морелло (агентство Гартнер) вважає, що ІТ спеціалісти часто залучатимуться до процесів інтеграції, обслуговування клієнтів та інші операції, що потребують навичок ділового спілкування, а також до роботи з зовнішніми сервіс-провайдерами [6]. Тому виникає потреба в навичках спілкування іноземною мовою.

За думкою спеціалістів, портрет робітника в області інформаційно-телекомунікаційних технологій помітно змінюється у зв'язку зі змінами у поведінці споживачів, тенденціями до злиття й поглинання на ринку, розповсюдженням аутсорсингу, а також швидким ростом мобільних і безпроводних технологій. Домінуючими характеристиками фахівця прогноуються такі якості як здатність **виступати на публіці**.

Програма навчання англійської мови для професійного спілкування (АМПС) націлена на розвиток іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців в конкретних галузях, таких як бізнес, економіка, технічні спеціальності, телекомунікаційні системи та інші сфери [4]. Іншомовна комунікативна компетентність визначається як здатність та готовність суб'єкта професійної діяльності до здійснення професійного спілкування іноземною мовою. Вона передбачає сформованість комунікативних умінь у чотирьох основних видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо), наявність мовних знань (фонетичних, граматичних, лексичних) та навичок оперування ними, а також, є важливою складовою професійної компетентності, що складає розуміння суті професії, сумлінне виконання як професійних, так і суспільних обов'язків та зобов'язань, усвідомлення відповідальності за прийняті рішення; здатність ефективно працювати індивідуально й у команді; уміння реалізувати різноманітні методи ефективного спілкування в професійному середовищі та в соціумі. Основною метою навчання стає оволодіння іншомовним спілкуванням через спілкування.

Спілкування, з одного боку, є явищем соціальним, що реалізується в середовищі людей під час передавання певного соціального досвіду, норм поведінки, традицій та ін. З іншого боку – виступає механізмом відтворення подій, настроїв, демонстрації поведінки партнерів, їхніх манер, рис характеру, емоцій. Крім того, воно сприяє збагаченню знань, умінь і навичок учасників спільної діяльності, задовольняє потребу в психологічному контакті.

Комунікативні вміння та певні моделі ситуацій забезпечують можливість

встановлення контактів в процесі спільної діяльності, призводять до взаєморозуміння, сприяють досягненню позитивних результатів. Підготовка фахівців, здатних до здійснення комунікативних умінь на різних рівнях професійної діяльності, є особливим завданням навчання АМПС.

Моделювання ситуацій спілкування (академічні, професійні, суспільні або особисті), в яких студент використовує мову, має вирішальний вплив на весь процес іншомовної підготовки, а саме, розробку навчальних і робочих програм, постановку цілей, відбір тем спілкування, розробку завдань, тестів, кейсів, підбір текстів і інших навчальних матеріалів. Навчальний матеріал необхідно формувати з урахуванням професійних потреб, що забезпечить зв'язок навчання англійської мови з реальним контекстом її застосування в професійній діяльності, та особистісних інтересів студентів, що сприятиме високій мотивації у навчанні АМПС.

Особливої уваги заслуговує вміння реалізувати різноманітні методи ефективного спілкування в професійному середовищі та в соціумі такі як звітність, презентація, виступ перед аудиторією, тощо.

Сфера застосування навичок публічного виступу з презентацією у навчанні студентів телекомунікаційних спеціальностей дуже велика. Це представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуального завдання, інструктажу, демонстрації нових товарів та послуг, рекламування продукції, презентація проектів, а також навчання користувачів з певної предметної галузі, представлення доповідей за фаховою тематикою, результатів власних проведених досліджень, проектів, курсових та дипломних робіт, самостійної роботи, ознайомлення з новою інформацією.

Мета статті. Аналізуючи досвід навчання публічного виступу з презентацією студентів телекомунікаційних систем НТУУ «КПІ» [3], представляємо особливості організації виступу з презентацією.

Публічний виступ, як жанр різновиду мовленнєвої діяльності, відрізняється своєрідними ознаками, а саме здатністю реалізувати систему мисленнєво-мовленнєвих дій – ефективно комбінування форм логічно-образного мислення та мовних засобів вираження. Виконуючи соціально-організаційну (засіб агітації) та культурно-освітню (формування громадської думки) функції, він є видом громадсько-політичної та професійної діяльності, мета якої – інформувати та переконувати аудиторію засобами живого слова.

Фахівець, професія якого пов'язана з необхідністю виступати з доповіддю або презентацією, повинен вміти відбирати фактичний матеріал, для формування доповіді, адаптуючи його до потреб і інтересів аудиторії, організовувати послідовність його викладу, формулювати тему, мету, а також дбати про високий рівень культури мовлення та спілкування в цілому.

Ефективний публічний виступ повинен мати комунікативну спрямованість, інформативність, логічність і цілісність. Крім того, він має бути цікавим, що пов'язано з фактором вмотивованості повідомлення для слухачів.

Публічний виступ потребує ретельної попередньої підготовки, яку можна представити трьома етапами: аналіз, організація та спілкування.

На етапі аналізу доповідач шукає шляхи вирішення проблеми. Вивчаючи певну інформацію з професійної тематики, студент розвиває навички виділення основної ідеї зі всього об'єму інформації та як виразити ці ідеї у формі висновків.

Висновки виражають найголовніше. У процесі формування висновків доповідач підвищує цінність інформації, а також остаточно прояснює, що ж він хоче сказати.

Доповідач намагається зробити ці висновки зрозумілими, виразними і переконливими для аудиторії. Висновки дозволяють з усього різноманіття даних створити ієрархію і потік ідей. Таким чином відбувається організація виступу. Нарешті, доповідач готує найкращі засоби і способи подання висновків й переходить до етапу спілкування з аудиторією. Чітко викладені висновки підвищують інтерес аудиторії, підтримують її увагу і запрошують до відповідної реакції.

Мета виступу – спонукання аудиторії до дії. Доповідач має проаналізувати, що аудиторія повинна знати, прийняти або зробити після закінчення презентації. Тому виступ включає такі складові:

– інформування – це основна причина будь-якого спілкування. Презентація, в якій міститься багато інформації, корисна і наочна;

– переконання – необхідно, щоб аудиторія розділила точку зору доповідача. Факти самі по собі не дуже переконливі. Доповідач повинен вміти висловлювати свою;

– спонукання до дії – є головною метою спілкування. Воно часто вимагає проходження перших двох етапів, але завжди закінчується рекомендаціями.

Саме на цьому етапі слід дати відповіді на такі питання:

- **З якою метою** виступає доповідач?

Чітко визначити мету виступу, коротко й точно сформулювати її. Відповідно до цілей виступу вирішити, що обов'язково включати до доповіді, а від чого слід утриматися.

- **Для кого** проводиться доповідь?

Уточнити, хто є слухачі: вид їхньої діяльності, досвід, вік, кількість людей в аудиторії.

- **Що** виступаючий збирається говорити?

Записати усі факти, аргументи, приклади.

- **Де** відбуватиметься виступ?

Яке обладнання, приміщення і т. п. наявні.

- **Як** подати ідеї?

Обміркувати послідовність ідей і пояснень. Вирішити, які допоміжні засоби можна використати.

Після завершення аналізу аудиторії, доповідачу слід адаптувати свою промову таким чином, щоб вона була зрозумілою і переконливою для аудиторії. Готуючи презентацію, необхідно постійно думати про слухачів, уявляти себе на їх місці, передбачати питання й заперечення, і спробувати дати відповіді заздалегідь.

На етапі організації виступу бажано визначити якомога більше характеристик аудиторії: якого вона буде віку, наскільки зацікавлена в предметі презентації, рівень освіти, рід діяльності. Дуже важливо виробити фокусування на найголовнішому, продумати чітку структуру, оскільки аудиторія повинна простежувати зв'язок між різними частинами презентації та підібрати чітку та доречну візуалізацію.

Візуалізація робить висновки ще переконливіше, сприяє більш легкому розумінню і запам'ятовуванню інформації. Зображення служить ілюстрацією до основної інформації, в той час як усні коментарі доповнюють її. Як правило, інтерес до монотонного, одноманітного викладу будь-якого матеріалу втрачається на перших хвилинах сприйняття. Тому під час публічного виступу дуже важливо використовувати мультимедійні презентації, які здійснюються через три канали: вербальний – що говорити; вокальний – як говорити; невербальний – вираз очей, жести, рухи. Вплив на аудиторію суттєво посилюється завдяки володінню вокальним і невербальним засобами. А в процесі проведення презентацій необхідно чергувати різні способи сприйняття інформації слухачами (зоровий, слуховий) з інтерактивним спілкуванням.

Вища професійна освіта вимагає вдосконалення технології навчання та виховання, що базується на використанні спеціального програмного, інформаційного та методичного забезпечення.

Найбільший ефект при проведенні презентацій дає поєднання відео-та аудіо-формату спілкування з аудиторією, демонстрація слайдів, анімаційні ефекти, впровадження в презентацію елементів тривимірної графіки та інших технологій. Використання анімаційного тексту в поєднанні з діаграмами, графіками та ілюстраціями дає змогу зосередити увагу слухачів на основних твердженнях і сприяє кращому запам'ятовуванню інформації. Насичуючи презентацію ефективними засобами залучення й утримання уваги слухачів, можна направити їх думки і емоції в потрібне русло. Мультимедіа-презентації вважаються унікальним ресурсом для успішного вирішення будь-який бізнес-завдань.

Необхідно продумати яким чином буде організовано зворотній зв'язок, що необхідно для визначення того, наскільки добре доповідач досяг поставлених перед собою цілей.

На другому етапі – **представлення доповіді** – першим структурним елементом має бути **експозиція** – встановлення миттєвого контакту з аудиторією, створення атмосфери доброзичливості, привернення уваги та спонукання інтересу до теми виступу. Вона повинна бути короткою, оригінальною, захопливою.

Другим елементом є **вступ**, мета якого підготувати аудиторію до сприймання певної інформації й утримати увагу. Вступ є визначальним етапом виступу і повинен чітко й переконливо відбивати причину виступу. Вступна частина, як правило, складає **10 – 20%** від перебігу всієї доповіді. Вона має бути чіткою, логічною та змістовною. Відповідно речення мають бути короткими й стосуватися сутності питання, варто інтонаційно виділяти

найважливіші місця висловлювання та виражати своє ставлення до предмета мовлення.

Вступ має три рівні: структурний – повідомлення теми та мети виступу; змістовий – актуальність та специфіка теми, значення її для цієї аудиторії, стислий виклад історії питання ; психологічний – створення атмосфери доброзичливості та зацікавленості.

Залежно від категорії аудиторії використовують: штучний – для критично налаштованої аудиторії (аналогія, апеляція до інтересу аудиторії, проблемне питання, покликання на авторитети, наочний матеріал, раптовий початок); природний – для позитивно налаштованої аудиторії (пояснення мети, теми, причини, історичний огляд); змішаний вид вступу.

Вступна частина виступу передбачає такі

етапи: а) привітання; подяка; б)

самопрезентація: ім'я, посада, освіта, досвід;

в) представлення теми, пояснення мети, огляд основних етапів доповіді, важливість теми;

г) опис регламенту: тривалість; коли доповідач хоче, щоб йому ставили питання: під час, у кінці розмови, в усній чи письмовій формі тощо.

Ось так можна представити вступну частину публічного виступу з телекомунікаційної тематики:

*Good afternoon dear participants of our workshop! First of all, let me **thank you** all for coming here today. For those who don't know me, **my name's Oleh Danko**. I'm a student of the **Institute of Telecommunication Systems**. Today I'd like to propose an approach to organization of **WI-FI WIRELESS NETWORK AS A PART OF CORPORATE NETWORK**. I've **divided** my speech into three parts: **First, I'll present** you the first stage – construction of WiFi infrastructure – setting access points and connecting them to the corporate network. **Then, I'll move on** to the second stage – implementing WPA2 – Enterprise protocol, which consists of several technologies. And **finally, I'll demonstrate** the privacy and integrity of data support provided by TKIP and MIC technologies. I'll try to be as quick as possible to deliver all this information within **twenty minutes**. If there's anything you're not clear about, please don't hesitate to **interrupt** me.*

Мета основної **частини** доповіді – викладення суті. Ця частина містить, як правило, не більше трьох ключових ідей, представляючи докази, пояснення, міркування відповідно до попередньо визначеної структури виступу. Слід пояснювати кожен аспект проблеми, добираючи переконливі цифри, факти, цитати. Статичний опис повинен плавно перейти у динамічну оповідь, яка за допомогою системи логічних аргументів має розкрити сутність питання, поступово нарощуючи аргументацію так, щоб кожна наступна думка підсилювала попередню, а найсильніші аргументи виголошувати в кінці – це забезпечить стійкий інтерес слухачів, дасть змогу підтримувати увагу аудиторії. Постійно й уважно потрібно стежити за відповідністю між словом і тим, що воно означає.

Важливою перевагою презентацій технічного напрямку є здатність доповідача чітко систематизувати інформацію. Систематизація даних є потужним аналітичним інструментом. У процесі систематизації інформація послідовно перетворюється з розрізнених даних в систему з упорядкованою внутрішньою структурою. Систематизована інформація стає більш осмисленою і такою, що запам'ятовується, а також є потужним засобом спілкування.

На цьому етапі дуже важливо продумати засоби з'єднання ідей (переходи-зв'язки) та засоби візуалізації, у разі виступу в формі мультимедійної презентації, а саме: використання різноманітних фрагментів, які найбільше відповідають контексту презентації: малюнки, креслення, діаграми, графіки, таблиці, фізичні об'єкти, анімації; підбір шрифтів, кольору, кількість та розміщення тексту на слайді.

Кількість слайдів, що припадають на певну тривалість презентації, залежить від складності теми і від обраного доповідачем стилю розповіді. Необхідно планувати, в середньому, від 1 до 1,5 хвилини на один слайд. Презентація має бути динамічною, оскільки кожний новий слайд відновлює увагу аудиторії. Доведено, що слайди збільшують вплив презентації, а саме: поліпшують розуміння, сприяють запам'ятовуванню (швидкість підвищується в 5 разів), мають велику переконливість, скорочують час виступу, спонукають до згоди між учасниками, роблять виступ більш переконливим і професійним.

І нарешті, мета **заключної частини** – дати знати аудиторії про завершення виступу. Ця частина складає **5 – 10%** відсотків від усієї промови та включає два етапи: 1) **резюме** – підведення підсумків (чи досягли мети, яку ставили на початку), узагальнення ідеї основної частини, свідчення про те, що презентація наближається до завершення, рекомендації, пропозиції щодо наступних кроків; 2) **висновок** – вихід з контакту, завершення спілкування. Це не тільки висловлення подяки за увагу, а ще одна фінальна спроба переконати аудиторію, тобто досягти мети презентації, підкреслити важливість і значущість теми. Висновок має бути коротким, виразним і оптимістичним.

Безперечно, успіхові будь-якого публічного виступу сприяє виразне мовлення. До технічних чинників виразного мовлення належать дихання, голос, дикція (вимова), інтонація (тон), темп, жести, міміка. Лише досконале володіння кожним складником техніки виразного мовлення може гарантувати високу якість мовлення.

Жести у поєднанні зі словами стають надзвичайно промовистими: вони підсилюють емоційне звучання сказаного. Щоб оволодіти навичками ефективного жестикулювання, потрібне тривале тренування, розуміння значення кожного жесту.

Щодо вимог **техніки представлення**, перш за все необхідно звернути увагу на **культуру мовлення**, а саме: порушення в акцентології; граматичні помилки та вживання складних термінів і слів-паразитів.

Рекомендації щодо мови: правильно вимовляти слова, правильно ставити наголос, уникати складних термінів, слів-паразитів, жаргону; у разі необхідності використання специфічних скорочень або аббревіатур слід

заздалегідь підготувати їх перелік з поясненнями; уживати прості речення; використовувати активні дієслова й конкретні визначення; пояснювати загальні місця конкретними прикладами; імпровізувати.

Необхідно обов'язково відпрацювати такі **елементи мовлення**:

– **дикція**: говорити чітко, ясно, гучно; виділяти важливі місця паузами, інтонацією; не «бурмотати», не говорити крізь зуби, слідкувати за диханням; не робити надто довгих або частих пауз, але й не говорити безупинно;

– **темп мовлення**: 120-140 слів на хв.; людина з хорошою дикцією може говорити трохи швидше, але доповідач з швидким темпом мовлення може видатися нервовим та збудженим, тому краще періодично міняти темп;

– **тембр голосу**: низький регістр вважається більш переконливим;

– **інтонація та вміння тримати паузу** (синтаксичну та психологічну).

Дуже важливим атрибутом публічного виступу є **риторичний імідж**, що складає:

– **зовнішність доповідача**: охайність; відповідний одяг;

– **постава**: рівна осанка, але не напружена, вага тіла розподілена на обидві ноги

– **розташування у просторі**: на відстані 2-3 м від першого ряду аудиторії; розташування плечей доповідача під кутом 45° по відношенню до аудиторії та екрану;

– **жести рук**: нехаотичні, описові;

– **міміка**: зоровий контакт з аудиторією, дружній вираз обличчя.

І нарешті, на останньому етапі презентації – **відповіді на запитання**.

Зворотний зв'язок – слід:

– передбачити запитання, підготуватися дати на них відповідь;

– уважно слухати запитання, не перебивати й не суперечити;

– перед тим як дати відповідь на запитання, зробити невелику паузу (рахуючи до 5) – це створить враження, що доповідач продумує відповідь;

– подякувати за запитання ("*Thank you for asking that...*" "*That's a difficult question...*");

– перефразувати запитання, якщо необхідно;

– обов'язково відреагувати на запитання навіть у разі, коли доповідач не знає відповіді ("*I'm afraid that's not my field.*" "*I'm afraid I don't know the answer to your question, but I'll try to find it out for you.*");

– вживати фрази для переходу до іншого запитання ("*Does that answer your question?*" "*Are there any other questions?*").

З нашого досвіду навчання публічного виступу з презентацією англійською мовою в інституті телекомунікаційних систем НТУУ «КПІ», можна стверджувати, що студенти зацікавлені вчитися мистецтву публічного виступу з застосуванням багатofункціональних технологій, вмотивовані створювати мультимедійні презентації для професійних цілей. Уміння ефективного спілкування, які удосконалюються під час навчання, а саме: прийоми ефективної взаємодії доповідача та аудиторії, доречне використання ресурсів мови та невербальних засобів спілкування, проведення ефективних

публічних виступів, презентацій та правильне їх оформлення й представлення, стають нагальними в академічному житті студентів і вирішальними у професійній діяльності, відповідають вимогам ринку праці, сприяють кар'єрному росту фахівців телекомунікаційної галузі.

Отже, навчання професійно орієнтованого публічного виступу з англійською мовою та врахування його особливостей сприяє розвитку професійно орієнтованих комунікативних мовленнєвих компетенцій; дозволяє застосувати знання, отримані в процесі навчання, у вирішенні практичних завдань, пов'язаних з фахом; забезпечує розвиток культури іншомовлення, ініціативи, самостійності, творчого мислення; веде до створення умов для розвитку вмінь і навичок самоосвіти шляхом організації творчо-дослідницької навчальної роботи студентів, спрямованої на інтеграцію та актуалізацію знань з різних предметів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гранатуров В. М., Воробієнко С. П. Аналіз конкурентоспроможності телекомунікаційних послуг: Монографія / [За наук. ред. проф. В.М. Гранатурова] – К.: Освіта України, 2009. – 254 с.

2. Ібрагімов Е. Е. Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку телекомунікаційної галузі в Україні. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 «Економіка та управління національним господарством» / Е. Е. Ібрагімов. – Київ: Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України, 2008. – 22с.

3. Назаренко О. І. Особливості навчання мультимедійної презентації для професійного спілкування англійською мовою /О.І. Назаренко: матеріали V Міжн. наук.-практ. конф. ["Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі"], (Київ, 05-25 квітня 2012р.).

4. Програма з англійської мови для професійного спілкування. English for Specific Purposes (ESP) National Curriculum for Universities / [Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко та ін.] – К. : Ленвіт, 2005. – 119 с.

5. Тронько В.В. Розвиток ринку телекомунікаційних послуг: світові тенденції та вітчизняна практика./ В.В. Тронько //Науковий вісник НГУ, 2009, — № 11 с. 93-98.

6. Exclusive Computerworld survey of 1,137 IT professionals, [Електронний ресурс]. May 2006. – Режим доступу: <http://Computerra.ru>.